

Josep Carner-Ribalta

«Carner-Ribalta, amb els matisos molt personals pel constituent polític que li era columna vertebral, és un exemple signífer del català universal»

El propassat març es va clausurar al Museu de Balaguer l'exposició sobre Josep Carner-Ribalta, que oferia cartells, fotografies, exemplars d'obres i quadres d'aquest polític exiliat des de 1940, col·laborador directe de Francesc Macià, infatigable independentista. També coincidia amb la presentació de les seves darreres memòries. Vaig dir uns mots en l'acte, juntament amb altres convidats, i em sembla oportú incidir un cop més en la importància del personatge.

En el cas de Carner-Ribalta, la humanitat directa, pobletana, és inseparable del compromís amb l'ideari d'una pàtria lliure que s'insinua ja en la primera joventut. M'imagino fàcilment, com qualsevol que hagi passat a vol ras pels teulats de Balaguer que, en començar el segle vint, la llibertat física dels infants que encara avui poden trobar la bultra més propera devia ser literalment immensa. Balaguer tenia una selva pròpia a la vora, però també les golfes o "perxes", i els misteriosos cellers de les cases, els vergers i els horts, les botigues vetustes, la muralla i, sobretot el riu, eren paisatges de fantasia inacabable.

Llegir la primera pàgina de les Memòries que ara veuen la llum, és submergir-se en una atmosfera d'experiència infantil feta de sensacions molt vives, de les que queden impreses per sempre des de l'etapa més tendra, els anys plens també de les grans xisclades que acompanyen la llibertat infantil, juntament amb les pors, els temors i les fantasies a què mena una sensibilitat ardent com la de Carner Ribalta. Quan el vaig conèixer i parlar-hi, per dissort sols uns moments, tot i l'edat, se'l veia potent.

Avui sabem la trajectòria de l'home, del polític, del polièdric personatge que el seu fill i dipositari, el bon amic George, divulga des de fa temps. El pare ja ens havia llegat aquell dens volum que anava de Balaguer a Nova York passant per Prats de Molló, que és a l'arrel dels altres llibres seus, fins a les memòries d'avui, *El Campanar abandonat, Memòries d'un escriptor exiliat* que, en edició promoguda pel seu fill George, la dinàmica empresa difusora La Mira, balaguerina d'arrel, amb Francesc Canosa de timoner i el suport de la Paeria de Balaguer, l'editorial Fonoll de Juneda el treia l'octubre de 2020

Carner-Ribalta, amb els matisos molt personals pel constituent polític que li era columna vertebral, és un exemple signífer del català universal. Vaig publicar un volum sobre *Catalans pel Món* (Tàber, 1967), destinat a les escoles, on repassava exemples -i n'hi ha a cabassos- de catalans que s'obriren camí per meridians i paral·lels arreu, en guisa d'exploradors, comerciants, militars, empresaris, religiosos, aventurers, guerrillers, indians, metges, enginyers, artistes plàstics, músics... i molts d'ells assoliren l'eminència (Pau Casals, Josep Trueta, Josep Carreras, Joan Massagué, Joan Oró) significativament augmentats a conseqüència de l'exili -cas de Carner-Ribalta -durant i després de la guerra del 36 al 39. No sé si era Santiago Rusiñol o Francesc Pujols que va dir que hi havia tants de catalans pel món que aviat si sortíem a l'estranger, ho tindríem tot pagat.

No només les circumstàncies dugueren Carner Ribalta a voltar món. Una inspiració primerenca el feu estudiar idiomes quan pocs ho feien; una vocació literària i alhora una dèria encesa, la independència somiada per a la seva terra, el va empènyer a l'acció i, fascinat per Macià, corregué Rússia, l'Amèrica Llatina, el Regne Unit i els Estats Units repetidament, la darrera etapa la definitiva. Va residir aquí durant la República i la Guerra Civil: una part del seu somni el desenvolupà a la Generalitat dins el cinema català. Quan, finalment, el 1940 emigrà definitivament als Estats Units continuà escrivint, pintant i somiant. Tenen actualitat els textos meticulosament redactats de l'*Apel·lació a les Nacions Unides sobre Catalunya*, de 1945.

Molta empenta catalana, molt d'ideari independentista, no veieren el fruit somiat, i l'autonomia que ens posa límits se la mirà sempre amb desgrat. Cal que prenguem consciència que ens pertoca tenir sempre presents exemples com el seu, enèrgic, creatiu, generós, en tot moment positiu.